

Črna štorclja *Ciconia nigra* gnezdi na Ljubljanskem barju Black Stork *Ciconia nigra* breeding at Ljubljana Morass

Janez Gregori

Črna štorclja je zelo redek gnezdec v Sloveniji, saj več kot eno gnezdo v istem letu ni bilo nikdar ugotovljeno. Zadnja leta je bilo edino znano gnezdo v Krakovskem gozdu (Gregori 1975). Opažanja črne štorclje v času gnezdenja ali kmalu po njem pa so dala slutiti, da mogoče gnezdi še kje - in oči so se vse bolj obračale na Ljubljansko barje.

Gnezdenje črne štorclje na Ljubljanskem barju je bilo že poznano, zato kratek pogled v preteklost. Freyer (1842 : 30) navaja, da živi črna štorclja po odmaknjenih močvirjih in gozdovih in da je bila ena ustreljena pri Bistri (Freudenthal). Schulz (1890: 356) jo omenja kot gnezdilko za Kranjsko, kjer je bilo leta 1889 pri Bistri gnezdo s tremi mladiči. Po njegovem mnenju do tega leta na Kranjskem ni bilo opaženo gnezdenje črne štorclje. Isti avtor kasneje (1893) omenja, da so 7. julija odkrili gnezdo črne štorclje s tremi mladiči na hribu Jesenovcu, dve uri hoda od Bistre na posestvu gospoda Galleta. Ker avtor ne navaja leta opazovanja in pravi "kolikor vem, se doslej še ni opazilo, da bi bila štorclja gnezdila na Kranjskem", je upravičena domneva, da gre za isto gnezdo, kot ga omenja v prejšnjem delu (1890), in je bila vest o najdbi iz neznanih vzrokov objavljena tri leta kasneje.

Ponebšek (1911) navaja, da so leta 1911 gnezdile črne štorclje na visoki pečini na Ljubljanskem vrhu pri Vrhniku. Meseca maja je loški logar ustrelil eno od starih, mladiči pa so poginili, ko jih je zapustila še preostala stara ptica.

Sajovic (1914: 161) poroča, da so 15. avgusta 1912 ustrelili na Ljubljanskem barju mlado črno štorcljo. Sedaj

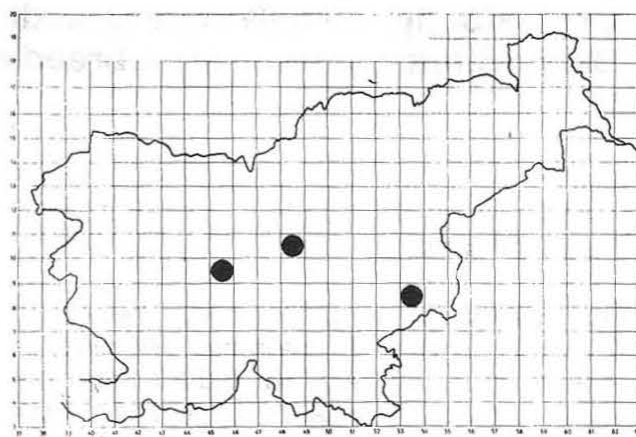
je ta štorclja v zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije, vpisana pod št. 455. Isti avtor kasneje (1917: 80) omenja, da je zadnje poročilo o gnezdenju črne štorclje na Ljubljanskem barju pri Vrhniku prejel spomladi 1914.

Podatki o opažanju črne štorclje na Ljubljanskem barju se spet pojavijo v zadnjem obdobju. V kratki notici Šere (1985) poroča, da je opazoval 9.5.1985 črno štorcljo ob Išici in je letela v smeri Ljubljane. Ko je Šere 29.3.1986 opazoval dva osebka ob Ljubljanici, je odločitev padla - treba je pregledati primerne gozdove na Ljubljanskem barju in poiskati morebitno gnezdo.

Za iskanje gnezd na drevju je zgodnja pomlad najbolj prikladen čas, ker jih listje ne zakriva. Tako sem šel 1.4. 1986 v družbi s C. Kazmierczakom in D. Šeretom na Ljubljansko barje. V gozdu smo se razporedili v primerni oddaljenosti in začeli s sistematičnim pregledovanjem. In na naše veliko veselje uspeh ni izostal. V kvadratu 09/45 smo naleteli na gnezdo, s katerega je ravno odletela črna štorclja. Bilo je kakih 8 metrov od tal, obloženo z mahom in še prazno. Takoj smo sklenili, da štorcljam zagotovimo mir in občasno kontroliramo gnezdo samo iz primerne razdalje.

Zanimivo je, da smo v strokovni utemeljitvi za zavarovanje nekaterih predelov Ljubljanskega barja, ki jih je predlagal Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, prav ta predel predlagali za zavarovanje kot verjetno mesto gnezdenja črne štorclje.

8. maja je bila ena štorclja na bližnji jasi, druga pa je sedela na gnezdu. Videti je bilo, da je gnezdo še malo dogradila.

Slika: Gnezditvena razširjenost črne štoklje v Sloveniji (vir: OAS)
Figure: Breeding distribution of the Black Stork in Slovenia (source: OAS)

19. Gnezdo črne štoklje na ljubljanskem barju, april 1986 (J.Gregori)

19. The nest of the Black Stork at Ljubljana Morass, April 1986 (J.Gregori)

20. Zalega črne štoklje na Ljubljanskem barju, junij 1986 (J.Gregori)

20. Young of the Black Stork at Ljubljana Morass, June 1986 (J.Gregori)

5. junija so bili v gnezdu trije mladiči, stari okoli mesec dni, poleg je sedela stara in si čistila perje.

27. junija sem se odločil za daljše opazovanje. V primerni razdalji in v kritju sem namestil maskirni šotor in se posvetil opazovanju gnezda z mladiči, od 7. zjutraj do 13. ure. Družbo so mi vneto delali komarji. Na gnezdu so bili še vsi trije mladiči, ki so mirno ležali, občasno pa so se dvigali, se pretegovali in mahali s peruti. V času opazovanja jim je stara prinesla hrano enkrat samkrat, in sicer ob 8.42. Hrano jim je izbljuvala v gnezdo in kmalu odletela. Mladiči so "sede" jedli in se pri tem tiho oglašali; slišati je bilo kot zamolkel gut-gut. Po obroku so vstali, si čistili perje in se pretegovali.

Ko sva šla z D.Šeretom 18. julija, da bi spet malo pokukala proti gnezdu, sva na bližnji jasi zagledala staro in dve mladi štorklji. Zaželela sva jim srečno! Drugi dan sva zvedela, da je vso trojico uspelo dr. Andreju O. Župančiču posneti na filmski trak. D.Šere je 1.8.1986 opazoval ob Ljubljani pri Črni vasi 4 črne štorklje, ki so letele v smeri proti Vrhniki.

Torej so leta 1986 črne štorklje gnezdile na Ljubljanskem barju. Starost oziroma velikost gnezda pa nam dovoljuje sklep, da so štorklje tu gnezdile že nekaj let. Dobro bi bilo zbrati podatke o opažanju črne štorklje na Ljubljanskem barju v zadnjih letih in na njihovi podlagi bi lahko točneje sklepali, katerega leta so začele gnezditi.

Letošnjega 1. aprila črnih štorkelj še ni bilo na gnezdu. D.Šere je 13. 4. opazoval eno, ki je krožila nad staro cesto Ljubljana-Vrhnika.

SUMMARY

Black Stork (*Ciconia nigra*) breeding at Ljubljana Morass

The author reports on breeding of Black Stork (*Ciconia nigra*), a bird which is in Slovenia considered very rare, at the Ljubljana Morass in 1986. In a nest 8 metres high in an oak there were three offspring, two of which were later seen leaving the nest. According to some old sources, Black Stork bred in this part of Slovenia (which is apart from the Krakovian Woods the only known locality) already in the 19th century. The last nest at the Ljubljana Morass was found in 1911 - on a high cliff above the Morass.

LITERATURA

- Freyer, H. (1842): Fauna der in Krain bekannten Säugetiere, Vögel, Reptilien und Fische. Laibach.
- Gregori, J. (1975): Prispevek k poznavanju ptičev Krakovskega gozda. Varstvo narave 8: 81-90, Ljubljana.
- Ponebšek, J. (1911): Črna štorklja - *Ciconia nigra* (L.)... Lovec 2, Ljubljana.
- Sajovic, G. (1914): Iz ptičjega življenja na Kranjskem v letih 1912 in 1913. Carniola 5: 153-173, Ljubljana.
- Sajovic, G. (1917): Ornitologični zapiski za Kranjsko v letih 1914 do 1916. Carniola 8: 70-93, Ljubljana.
- Schulz, F. (1890): Verzeichnis der bisher in Krain beobachteten Vögel. Mitth.d.Muzealvereins, 3: 341-362, Laibach.
- Schulz, F. (1893): Črna štorklja *Ciconia nigra*. Izvestja muzejskega društva za Kranjsko 3(4): 159, Ljubljana.
- Šere, D. (1985): Črna štorklja *Ciconia nigra*. Acrocephalus, 6(25): 47, Ljubljana.

Janez Gregori
Podkoren 72
64280 Kranjska gora